

Vasylytsiv, T. G., Lupak, R. L., and Kunytska-Iliash, M. V. "Strategic Approaches to the Effective Use of Intangible Assets as a Condition for Strengthening the Competitiveness of Enterprises". *Naukovyi visnyk Polissia*, vol. 2, no. 2 (2018): 8-15.
DOI: 10.25140/2410-9576-2018-2-2(14)-8-15

Vasylytsiv, T. H., Yurkiv, N. Ya., and Lupak, R. L. "Instytutsiine zabezpechennia rozshyrennia finansovykh mozhlyvostei pidpriumstv promyslovosti ta APK na rehionalnomu rivni" [Institutional Support for Expanding the Financial Capabilities of Industrial Enterprises and Agro-industrial Complex at the Regional Level]. *Finansy Ukrainy*, no. 3 (2012): 90-101.

УДК 502.131.1+330.34(477)
JEL: Q13; R10

ВИЗНАЧЕННЯ ПОТЕНЦІЙНИХ НАПРЯМКІВ ФОРМУВАННЯ ВЛАСНОГО «ЗЕЛЕНОГО» БРЕНДУ УКРАЇНИ

©2021 СИГИДА Л. О., ХАБА А. П., НАЗАРЕНКО А. П.

УДК 502.131.1+330.34(477)
JEL: Q13; R10

Сигида Л. О., Хаба А. П., Назаренко А. П. Визначення потенційних напрямків формування власного «зеленого» бренду України

Мета статті полягає в дослідженні напрямків, які мають першочергове значення при переході країни на екологоорієнтований розвиток, а також у визначенні на цій основі готовності України до формування та розвитку власного «зеленого» бренду. Відповідно до встановленої мети основними напрямками, за якими проводилося дослідження, були екологізація та сталий розвиток, органічне сільське господарство та відновлювальна енергетика. У результаті дослідження було визначено позиції України за Sustainable Development Goals Index. Згідно з ним Україна досить вдало поєднує економічний розвиток, соціальну інтеграцію й екологічну стійкість. Значення її індексу знаходиться на рівні з новими індустріальними країнами та навіть деякими економічно розвинутими. Позиції України за Environmental Performance Index є гіршими та показують відставання від передових країн світу. Крім того, встановлено, що Україна неефективно використовує сільськогосподарські землі, оскільки наявний високий рівень розораності, а під органічне виробництво зайнято тільки 1,1%. Крім того, незважаючи на те, що Україна є другим після Китаю експортером органічної продукції до ЄС, недостатня увага приділяється ринкам Азії та Африки. Визначено, що відновлювальна енергетика в Україні знаходиться на стадії зародження, причиною чого є, у тому числі, і недофінансування цього напрямку. Найбільш розвиненими джерелами відновлювальної енергії в Україні на даний час є гідроенергетика та сонячна енергія. Додатково у статті виокремлено слабкі сторони, які створюють перепони до екологічності та сталого розвитку та мають бути нівельовані для формування «зеленого» бренду України.

Ключові слова: «зелений» бренд, екологічність, сталий розвиток, органічне сільське господарство, відновлювальна енергетика.

DOI: <https://doi.org/10.32983/2222-4459-2021-7-21-30>

Рис.: 3. **Табл.:** 4. **Бібл.:** 29.

Сигида Любов Олексіївна – кандидат економічних наук, доцент, доцент кафедри маркетингу, Сумський державний університет (вул. Римського-Корсакова, 2, Суми, 40007, Україна)

E-mail: liubov.syh@gmail.com

ORCID: <http://orcid.org/0000-0002-0319-8070>

Researcher ID: <https://publons.com/researcher/1964875/liubov-syhyda/>

Scopus Author ID: <https://www.scopus.com/authid/detail.uri?authorid=56074534600>

Хаба Анна Петрівна – аспірантка кафедри маркетингу, Сумський державний університет (вул. Римського-Корсакова, 2, Суми, 40007, Україна)

Назаренко Анастасія Павлівна – студентка, Сумський державний університет (вул. Римського-Корсакова, 2, Суми, 40007, Україна)

E-mail: anastasian123001@gmail.com

UDC 502.131.1+330.34(477)

JEL: Q13; R10

Syhyda L. O., Khaba A. P., Nazarenko A. P. Determining Potential Directions for Ukraine's Own Green Brand Formation

The article is aimed at studying the directions that are of paramount importance in the country's transition to ecologically oriented development, as well as determining on this basis Ukraine's readiness to form and develop its own «green» brand. In accordance with the set goal, the main directions to carry out the research were ecologization and sustainable development, organic agriculture and renewable energy. As a result of the research, Ukraine's position corresponding to the Sustainable Development Goals Index was determined. According to this, Ukraine successfully combines economic development, social integration and ecological sustainability. The value of the country's index is on par with new industrialized countries and even with some economically developed countries. Ukraine's position in accordance with the Environmental Performance Index is worse and shows a lag from the advanced countries of the world. Furthermore, it is determined that Ukraine inefficiently uses agricultural land, since there is a high level of plowing, and only 1.1% is occupied for organic production. Still, despite the fact that Ukraine is the second exporter of organic products to the EU after China, insufficient attention is paid to the markets of Asia and Africa. It is defined that renewable energy in Ukraine is at the stage of origin, the reason for which is, among other things, underfunding of this direction. The most developed sources of renewable energy in Ukraine are currently hydropower and solar energy. Additionally, the article highlights weaknesses that create obstacles to environmental friendliness and sustainable development and should be leveled when forming Ukraine's own green brand.

Keywords: green brand, environmental friendliness, sustainable development, organic agriculture, renewable energy.

Fig.: 3. **Tabl.:** 4. **Bibl.:** 29.

Syhyda Liubov O. – PhD (Economics), Associate Professor, Associate Professor of the Department of Marketing, Sumy State University (2 Rymkoho-Korsakova Str., Sumy, 40007, Ukraine)

E-mail: liubov.syh@gmail.com

ORCID: <http://orcid.org/0000-0002-0319-8070>

Researcher ID: <https://publons.com/researcher/1964875/liubov-syhyda/>

Scopus Author ID: <https://www.scopus.com/authid/detail.uri?authorId=56074534600>

Khaba Anna P. – Postgraduate Student, Department of Marketing, Sumy State University (2 Rymskoho-Korsakova Str., Sumy, 40007, Ukraine)

Nazarenko Anastasiia P. – Student, Sumy State University (2 Rymskoho-Korsakova Str., Sumy, 40007, Ukraine)

E-mail: anastasian123001@gmail.com

Виклики та вимоги сучасності значно трансформують умови існування країн і ставлять перед ними нові цілі. Зокрема, одним із таких викликів є перехід країн до сталого розвитку та формування на цій основі «зеленого» бренду, який свідчить про прагнення країни забезпечити соціальну стабільність і соціальну відповідальність, екологічну спрямованість. Відповідно, формування «зеленого» бренду для країни є одним із першочергових завдань, якщо вона хоче забезпечити стабільне зростання, гідне життя для населення та зробити внесок у збереження світової екології. Відповідно обрана тематика становить науковий інтерес та є актуальною.

Незважаючи на те, що тематика «зеленого» бренду є новою та інтерес до неї почав зростати тільки з 2010-х рр., вітчизняними й іноземними науковцями досить детально опрацьована проблематика як «зеленого» бренду, так і окремих аспектів його формування. Зокрема, досить розробленою є тематика сталого розвитку та екологічного менеджменту [1–4]. Також ученими приділяється увага питанням відновлювальної енергетики та пошукам альтернативних джерел енергії [5–7]. Окремі аспекти «зеленого» бренду та «зеленого» брендингу як на рівні компаній, так і на рівні країн розглянуто в таких працях, як [8–12]. Однак питання формування «зеленого» бренду для України є новим, недостатньо розробленим і знаходиться на початковому етапі становлення, тому потребує детального розгляду.

Метою статті є аналіз передумов розвитку «зеленого» бренду України на основі дослідження основних напрямків його формування.

Формування «зеленого» бренду є непростим і тривалим процесом. Це процес, який вимагає часу, зусиль, орієнтації на результат і відповідного рівня готовності. Крім того, формування «зеленого» бренду є багатовекторним процесом, який вимагає врахування різних аспектів.

Тому спочатку приділимо увагу визначенню стану готовності України до переходу до сталого розвитку як необхідної передумови формування «зеленого» бренду та порівняємо з готовністю інших

країн, які знаходяться на різних рівнях економічного розвитку. Для цього проаналізуємо два індекси – *Sustainable Development Goals Index (SDG Index)* і *Environmental Performance Index (EPI)*.

Перш за все, розглянемо позиції України за значенням SDG Index у динаміці з 2016 по 2020 рр. порівняно з іншими країнами світу (табл. 1).

Відповідно до табл. 1 можна стверджувати, що високий рівень економічного розвитку не обов'язково означає високе значення SDG Index. Так, аналізовані країни, що розвиваються, зокрема Болгарія, В'єтнам та Україна, у 2020 р. мають значення індексу близьке до значення індексів США, Південної Кореї та Бразилії. Крім того, значення індексів Болгарії, В'єтнаму та України перевищують індекси Індії та Мексики, які є новими індустріальними країнами. Однак у 2020 р. Україна на 10,5 позицій поступалася лідеру рейтингу – Швеції.

Протягом усього аналізованого періоду Україна входить до 50-ти країн за значенням SDG Index серед 180 аналізованих (рис. 1). Найкраще місце в рейтингу Україна зайняла у 2018 р. – 39 місце, однак найвище значення SDG Index було досягнуто у 2020 р. – 74,2, що забезпечило 47 місце. Це може свідчити про те, що країни, які займали нижчі позиції в рейтингу у 2018 р., наростили свої показники.

Незважаючи на те, що позиції України на шляху до сталого розвитку та досягнення 12 цілей сталого розвитку досить високі та значно перевищують позиції найменш розвинутих країн, Україна ще значно відстає від ряду країн.

Розглянемо положення України за EPI порівняно із зазначеними країнами (рис. 2).

Згідно з цим показником Україна поступається як економічно розвиненим, так і новим індустріальним країнам, займаючи 60 місце в рейтингу зі 180 країн. Розрив із лідером рейтингу – Данією (82,5) становить 33 бали та 59 позицій. Однак позиції України порівняно з аналізованими країнами, що розвиваються, та найменш розвиненими країнами, є досить непоганими. Серед пострадянських країн Україна на 4 позиції, поступаючись Білорусі, Вірменії та Росії. Крім того, за 10 років відбулося незначне покращення індексу – зростання на 0,7 балів.

Додатково звернемо увагу на аспекти, які можуть бути стимулюючими факторами для формування стійкого «зеленого» бренду. Зокрема, зосередимося на органічному виробництві та відновлювальній

Робота виконувалася за рахунок бюджетних коштів МОН України, наданих на виконання науково-дослідної роботи № 0121U100468 «Зелене інвестування: коінтеграційна модель трансмісійних ESG-ефектів у ланцюзі «зелений бренд України – соціальна відповідальність бізнесу».

Динаміка SDG Index за 2016-2020 рр.

Країна	Рік				
	2016	2017	2018	2019	2020
Україна	66,4	72,7	72,3	72,8	74,2
Економічно розвинуті країни					
Німеччина	80,5	81,7	82,3	81,1	80,8
США	72,7	72,4	73,0	74,5	76,4
Швеція	84,5	85,6	85,0	85,0	84,7
Японія	75,0	80,2	78,5	78,9	79,2
Нові індустріальні країни					
Південна Корея	72,7	75,5	77,4	78,3	78,3
Мексика	63,4	69,1	65,2	68,5	70,4
Бразилія	64,4	69,5	69,7	70,6	72,7
Індія	48,4	58,1	59,1	61,1	61,9
Країни, що розвиваються					
Саудівська Аравія	58,0	62,7	62,9	64,8	65,8
Болгарія	71,8	72,5	73,1	74,5	74,8
В'єтнам	57,6	67,9	69,7	71,1	73,8
Казахстан	63,9	71,1	68,1	68,7	71,1
Найменш розвинуті країни					
Уганда	43,6	52,9	54,9	52,6	53,5
Камбоджа	44,4	58,2	60,4	61,8	64,4
Нігерія	36,1	48,6	47,5	46,4	49,3
Нікарагуа	57,4	63,1	66,4	67,9	68,7

Джерело: складено на основі [13–17].

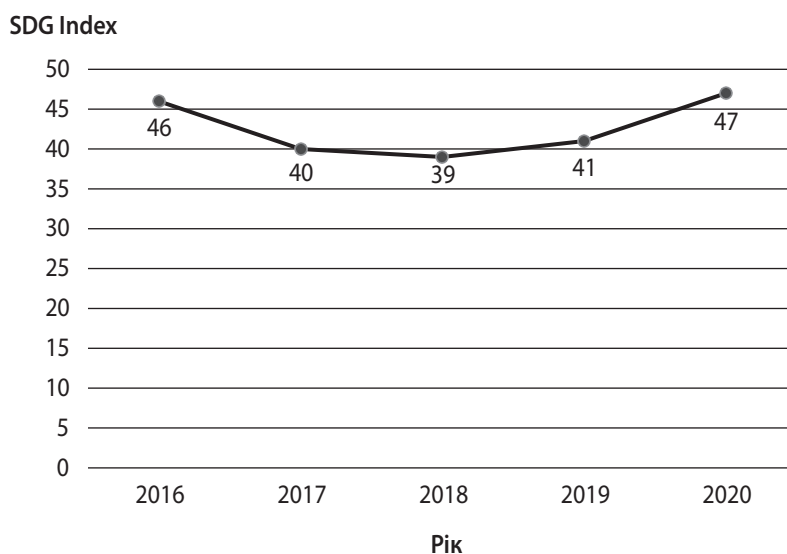

Рис. 1. Позиції України за показником SDG Index за аналізований період часу

Джерело: складено на основі [13–17].

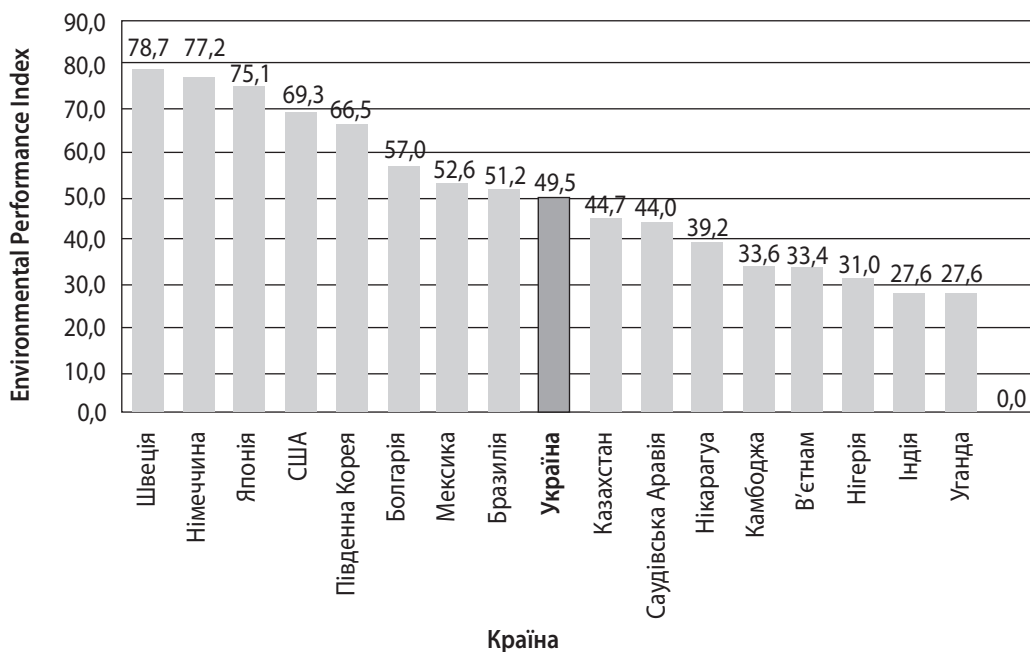

Рис. 2. Позиції України за показником EPI у 2020 р. порівняно з іншими країнами

Джерело: складено на основі [24].

енергетиці як напрямках, які можуть стати базовими при формуванні «зеленого» бренду України.

У 2019 р. у світі 72,3 млн га земель було під органічним сільським господарством. Океанія є регіоном із найбільшою кількістю органічних сільськогосподарських угідь – 35,9 млн га, на другому місці – Європа (16,5 млн га), на третьому – Латинська Америка (8,3 млн га), далі ідуть Азія (5,9 млн га), Північна Америка (3,6 млн га) та Африка (2,0 млн га) [25, р. 20].

Україна, як країна з найбільш багатими чорноземами, має значний потенціал для участі у вирішенні проблеми дефіциту продуктів харчування у світі, у тому числі й органічною продукцією. Перш за все, розглянемо позиції України в органічному виробництві порівняно з досліджуваними вище країнами (табл. 2).

Відповідно до табл. 2 Україна використовує свій земельний потенціал щодо впровадження органічного сільського господарства лише на 1,1%, тоді як у Швеції цей показник становить 20,4%, а в Німеччині – 9,7%. Таким чином, Україна має великі потужності для подальшого нарощування потенціалу органічного виробництва.

Якщо розглядати в розрізі Європи, то у 2019 р. Україна зайняла 12 позицію за землею під органічним сільським господарством, поступившись Іспанії, Франції, Італії, Німеччині, Росії, Австрії, Швеції, Чехії, Греції, Туреччині та Польщі [25]. Однак саме у 2019 р. в Україні відбулося збільшення сільськогосподарських земель, зайнятих під органічне виробництво, – на 158 880 га, що стало другим показником за зростанням після Франції.

Станом на 2019 р. в Україні було тільки 470 виробників органічної продукції. Для порівняння: в Італії їх чисельність становила 70 561 виробників, у Франції – 47 196, а в Іспанії – 41 838 [25, р. 247].

Окремо звернемо увагу на тенденції споживання органічної продукції за країнами. У 2019 р. країнами з найбільшими ринками органічної продукції стали США, Німеччина, Франція, Китай, Італія, Канада, Швейцарія, Великобританія, Швеція та Іспанія [25].

На території Європи у 2019 р. до трійки лідерів з найбільшими обсягами роздрібних продажів органічної продукції ввійшли Німеччина з продажами на рівні 11 970 млн євро, Франція – 11 295 млн євро та Італія – 3 625 млн євро [25, р. 249]. Для України цей показник дорівнював 36 млн євро, що є значно нижчим порівняно з Німеччиною.

Однак за даними 2019 р. Україна займає 2 позицію за експортом органічної продукції до Європейського Союзу, поступаючись лише Китаю. Показник експорту органічної продукції з України до ЄС дорівнює 337 856 т. Це свідчить про високий рівень якості органічної продукції, що виробляється в Україні, та про її відповідність установленим стандартам якості. Основними країнами експорту на території ЄС у 2019 р. для України стали Нідерланди (на суму 31,4 млн євро), Німеччина (20,5 млн євро) та Австрія (11,7 млн євро). У світовому масштабі також значна частина українського експорту органічної продукції припадає на Швейцарію (14 млн дол.) та США (34 млн дол.) [26].

Варто зазначити, що 85% експорту української органічної продукції припадає саме на ринок ЄС.

Сільськогосподарські землі, зайняті під органічне виробництво, та їх частка у загальній кількості у 2019 р.

Країна	Сільськогосподарські землі, зайняті під органічне виробництво, га	Частка сільськогосподарських земель, зайнятих під органічне виробництво у загальній кількості, %
Україна	467 980	1,1
Німеччина	1 613 785	9,7
США	2 326 551	0,6
Швеція	613 964	20,4
Японія	10 792	0,2
Південна Корея	29 711	1,8
Мексика	301 891	0,3
Бразилія	1 283 054	0,5
Індія	2 299 222	1,3
Саудівська Аравія	24 517	0,01
Болгарія	117 779	2,3
В'єтнам	61 901	0,5
Казахстан	294 289	0,1
Уганда	183 598	1,3
Камбоджа	25 757	0,5
Нігерія	55 047	0,1
Нікарагуа	42 952	0,8

Джерело: складено на основі [25].

У Північну Америку експортується 12% органічної продукції, на ринки Азії – 3%, а на ринки Африки менше 1% [26]. Проте ринок ЄС є досить насиченим і показує менші темпи зростання порівняно з ринками країн Азії й Африки, які знаходяться на етапі зростання та мають великий потенціал до розвитку. Тому варто більшу увагу приділити саме цим напрямкам.

Таким чином, Україна стає на шлях виробництва органічної продукції, однак це не стало загальнодержавною тенденцією, і на основній частині сільськогосподарських земель використовуються мінеральні добрива та пестициди, що негативно впливає на стан земель і знижує якість самої продукції. Крім того, внутрішній ринок органічної продукції України є нерозвинутим, що свідчить про відсутність тенденції серед населення до споживання корисних та екологічно безпечних продуктів.

Також звернемо увагу на розробленість проблеми відновлювальної енергетики в досліджуваних країнах (табл. 3).

У 2019 р. близько 11% світової первинної енергії було отримано з відновлюваних технологій [28].

У табл. 3 наведено дані щодо потужності та виробництва загальної відновлюваної енергії. Показники України, незважаючи на наявні сильні сторони та можливості в енергетиці, є досить низькими порівняно з досліджуваними країнами. Як за потужністю,

так і за виробництвом відновлюваної енергії Україна значно поступається таким країнам, як Німеччина, США, Японія, Бразилія та Індія, у яких значення досліджуваних показників перевищує 100 000.

Якщо розглядати обсяг державного фінансування відновлюваних джерел енергії у 2018 р., то Україна має один із найвищих показників серед досліджуваних країн, поступаючись Індії та Бразилії. Однак державні вкладення в сектор відновлювальної енергетики не є стабільними та значно різняться за роками. Найбільші вкладення були здійснені у 2018 р. (655,37 млн дол.) і 2016 р. (238,12 млн дол.), проте, наприклад, у 2017 р. рівень вкладень був на рівні 45,06 млн дол., а у 2015 р. не перевищував 10,04 млн дол. [27].

На рис. 3 наведено частку первинної енергії, отриманої з відновлюваних джерел, що включає гідроенергетику, енергію вітру та сонця, геотермальну енергію, біоенергію, енергію хвиль і припливів, сучасне біопаливо (за виключенням традиційного біопалива).

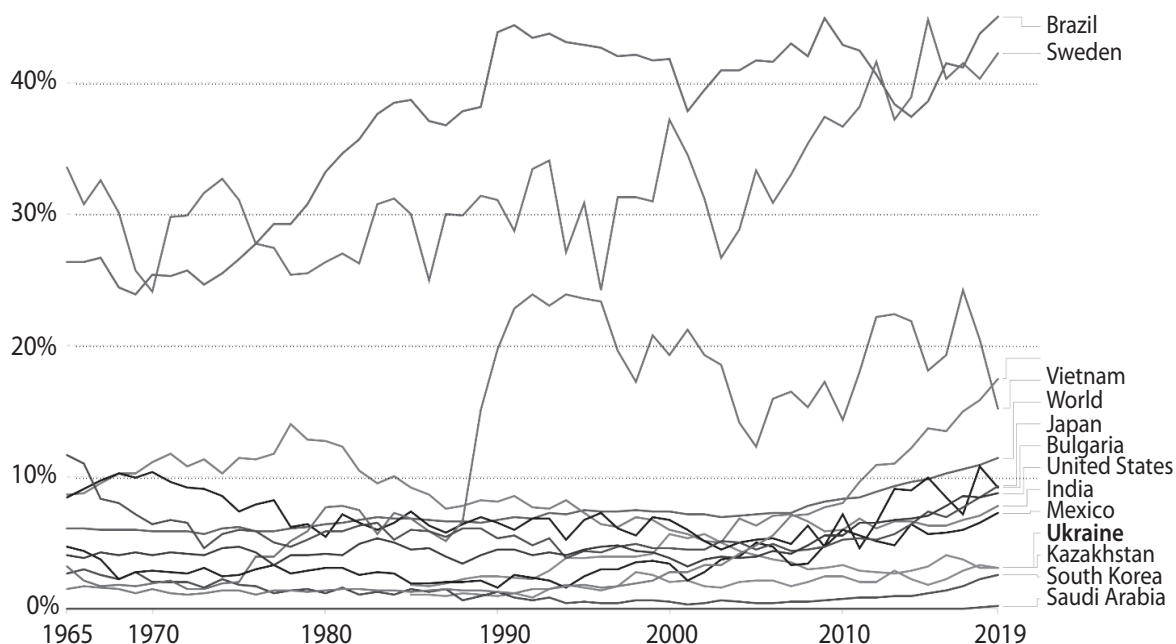
У 2019 р. в Україні частка первинної енергії з відновлюваних джерел становила тільки 3,11%, у 2018 р. – 3,27%.

Піковими роками нарощування відновної енергетики в Україні стали 1994, 1998, 2010, 2013 і 2018 рр. Саме в ці роки відбувалися найбільші зростання після значних падінь. Останнє пікове падіння датується 2015 р., у той час показник становив 1,82%. Частка від-

Використання та фінансування відновлювальної енергетики окремими країнами світу у 2018 р.

Країна	Потужність відновлюваної енергії, МВт	Виробництво відновлюваної енергії, ГВт · год	Державне фінансування відновлюваних джерел енергії, млн дол.
Україна	12 171	13 760	655 37
Німеччина	125 476	224 768	116,73
США	264 504	743 177	221,66
Швеція	30 984	91 153	341,23
Японія	97 462	176 651	немає даних
Південна Корея	15 653	23 090	немає даних
Мексика	25 648	54 770	353,62
Бразилія	141 933	495 945	1 050,77
Індія	128 233	235 722	2 126,92
Саудівська Аравія	397	219	немає даних
Болгарія	4 482	9 300	74,48
В'єтнам	24 519	85 953	103,66
Казахстан	3 887	11 298	318,66
Уганда	1 076	3 976	224,35
Камбоджа	1 479	4 857	15,41
Нігерія	2 152	6 815	93,39
Нікарагуа	731	2 739	19,31

Джерело: складено на основі [27].

Source: Our World in data based on BP Statistical Review of World Energy (2020)

OurWorldinData.org/energy • CC BY

Note: Primary energy is calculated using the 'substitution method' which takes account of the inefficiencies of energy production from fossil fuels.

Рис. 3. Динаміка частки первинної енергії, отриманої з відновлюваних джерел, за досліджуваними країнами

Джерело: складено на основі [28].

новляювальної енергії в Україні знаходиться на дуже низькому рівні та значно відстає від загальносвітових тенденцій. Так, у 2019 р. на загальносвітовому рівні даний показник становив 11,41%.

Крім того, середдосліджуваних країн (див. рис. 3) найвищі частки відновлювальної енергії мають Бразилія та Швеція. Для Бразилії у 2019 р. показник становив 45,02%, а для Швеції – 42,24%, тобто в цих країнах майже половина енергії, що використовується, є відновлювальною.

Розглянемо використання в Україні різних джерел відновлювальної енергії (табл. 4).

Таблиця 4

Потужність та виробництво відновлюваної енергії у 2018 р.

Джерела	Потужність відновлюваної енергії, МВт, 2019 р.	Виробництво відновлюваної енергії, ГВт · год, 2018 р.
Гідроенергетика	6 318	12 007
Енергія вітру	1 258	1 399
Сонячна енергія	5 936	1 632
Біоенергетика	169	301
Тверде біопаливо та відновлювані відходи	83	125
Біогаз	86	176

Джерело: складено на основі [28].

Відповідно до табл. 4 в Україні основна частина відновлювальної енергії припадає на гідроенергетику, також частково використовується енергія вітру та сонячна енергія. Частки біоенергетики, твердого біопалива та відновлюваних відходів та біогазу є найменшими.

Таким чином, відбувається поступове зростання прихильності України до вітрової та сонячної енергії. Так, у 2019 р. Україна інвестувала 3,4 млрд дол. у відновлювані джерела енергії, що на 56% більше інвестицій 2018 р., коли інвестиції були на рівні 2,2 млрд дол. [29].

Враховуючи вищезазначене, можна дійти висновку, що слабкими сторонами України, які створюють загрози на шляху до досягнення сталого розвитку та формування її «зеленого» бренду, зокрема, є:

1. Наслідки Чорнобильської катастрофи:

- ✦ зона відчуження Чорнобиля становить серйозну загрозу для навколишнього середовища через наявність 800 місць поховань радіоактивних відходів із загальною активністю понад 200 кКі;
- ✦ є небезпека витоку радіоактивних викидів в атмосферу.

2. Проблема збереження та якості питної води [18; 19]:

- ✦ в Україні запаси прісної води у 8,5 разу менші від світового показника (у перерахунку на 1 мешканця) і становлять 1,04 тис. м³;
- ✦ Україна належить до найменш забезпечених власними водними ресурсами країн Європи та є одним із регіонів зі значним антропогенним навантаженням на водні джерела та нестачею достатньої кількості прісної води;
- ✦ якість питної води систем централізованого водопостачання не відповідає нормативним вимогам, на що негативно впливає незадовільний санітарно-технічний стан водопровідних споруд і мереж, відсоток їх зношеності, що становить у різних регіонах від 30% до 70%, несвоєчасні проведення капітальних і поточних планово-профілактичних ремонтів та ліквідації аварій;
- ✦ питне водопостачання України майже на 80% забезпечується поверхневими водами, хоча більшість басейнів річок належать до забруднених і дуже забруднених. Крім того, зменшується чисельність малих річок, що призводить до деградації великих;
- ✦ деградація природних ландшафтів, що призводить до того, що поверхневий стік несе в річки забруднення;
- ✦ інтенсивне забруднення вод промисловими стоками.

3. Проблема збереження земельних ресурсів:

- ✦ розораність території становить близько 80%, що є найвищим показником у світі та перевищує у 2–3 рази екологічно допустимі межі [20; 21];
- ✦ зниження якості земельних ресурсів, що пояснюється їх непродуманою експлуатацією, ерозією, засоленням, відчуженням земель під кар'єри та промислові споруди;
- ✦ внесення великої кількості мінеральних добрив і пестицидів у ґрунти;
- ✦ зменшення родючості ґрунтів по всій території України.

4. Проблема утилізації відходів [22; 23]:

- ✦ в Україні умови зберігання й утилізації відходів не відповідають санітарно-гігієнічним вимогам, що є одним із факторів інтенсивного забруднення поверхневих і підземних вод, ґрунту, повітря;
- ✦ у більшості областей України немає полігонів для централізованого зберігання й утилізації відходів;
- ✦ на території України діє 6 тис. офіційних сміттезвалищ і полігонів загальною площею майже 9 тис. га, що стає небезпечним джерелом отруєння довкілля;
- ✦ у країні щороку утворюється більше 470 млн тонн промислових і побутових відходів,

з яких 93% вивозять на сміттєзвалища та полігони, більше 2% спалюють, а 4,5% підлягає переробці.

ВИСНОВКИ

Проведені нами дослідження показують, що Україна має гарні позиції та передумови для формування власного «зеленого» бренду. Про це свідчать такі дані:

- ✦ у 2020 р. значення Sustainable Development Goals Index для України дорівнювало 74,2, що дозволило Україні зайняти 47 місце зі 180 країн;
- ✦ незважаючи на дещо гірші позиції за Environmental Performance Index, у 2020 р. Україна зайняла 60 місце, маючи індекс на рівні 49,5;
- ✦ Україна має значну частку земель, задіяних під сільським господарством, і розораність на рівні 80%, що є негативним показником. При цьому лише 1,1% сільськогосподарських земель, зайнятих під органічне виробництво, від загальної кількості. Проте відбувається нарощування цього показника – так, значний приріст відбувся у 2019 р.;
- ✦ Україна виробляє органічну продукцію, що відповідає стандартам якості ЄС, куди й експортується основна частина продукції, однак недостатньо оціненими й охопленими залишаються ринки Азії та Африки, незважаючи на їх потенціал до зростання;
- ✦ частка відновлювальної енергії в Україні залишається на низькому рівні. Так, у 2019 р. частка первинної енергії з відновлюваних джерел становила лише 3,11%. Проте спостерігається нарощування інвестицій у цей сектор;
- ✦ відновлювальна енергетика в Україні представлена переважно гідроенергетикою та соляною енергією.

Таким чином, враховуючи отримані дані, які показують сильні сторони України на шляху до сталого розвитку, та слабкі сторони, можна визначити напрямки формування «зеленого» бренду

Перспективами подальших досліджень у даній тематичі є розроблення базового набору інструментів для формування «зеленого» бренду України. ■

ЛІТЕРАТУРА

1. Starchenko L. et al. Environmental management and green brand for sustainable entrepreneurship / Starchenko L., Lyeonov S., Vasylieva T., Pimonenko T., and Lyulyov O. *The International Conference on Innovation, Modern Applied Science & Environmental Studies: E3S Web of Conferences*. 2021. Vol. 234. Article Number 00015.
DOI: <https://doi.org/10.1051/e3sconf/202123400015>
2. Lyulyov O., Pimonenko T., Stoyanets N., Letunovska N. Sustainable Development of Agricultural Sector:

- Democratic Profile Impact Among Developing Countries. *Research in World Economy*. 2019. Vol. 10. No. 4. P. 97–105. DOI: [10.5430/rwe.v10n4p97](https://doi.org/10.5430/rwe.v10n4p97)
3. Letunovska N., Lyulyov O., Pimonenko T., Aleksandrov V. Environmental management and social marketing: a bibliometric analysis. *The International Conference on Innovation, Modern Applied Science & Environmental Studies: E3S Web of Conferences*. 2021. Vol. 234. Article Number 00008.
DOI: <https://doi.org/10.1051/e3sconf/202123400008>
4. Shevchenko T., Koblianska I., Saher L. Development of Biodegradable Municipal Waste Separate Collection System in Ukraine to Fulfill the Requirements of the European Union Directives. *Journal of Environmental Management and Tourism*. 2016. Vol. 7. Is. 3. P. 361–369.
5. Cebula J., Chygryn O., Chayen S. V., Pimonenko T. Biogas as an alternative energy source in Ukraine and Israel: Current issues and benefits. *International Journal of Environmental Technology and Management*. 2018. Vol. 21. No. 5/6. P. 421–438.
DOI: <https://doi.org/10.1504/IJETM.2018.100592>
6. Rosokhata A., Minchenko M., Khomenko L., Chygryn O. Renewable energy: A bibliometric analysis. *1st Conference on Traditional and Renewable Energy Sources: Perspectives and Paradigms for the 21st Century (TRESP 2021): E3S Web of Conferences*. 2021. Vol. 250. Article Number 03002.
DOI: <https://doi.org/10.1051/e3sconf/202125003002>
7. Vakulenko I., Saher L., Lyulyov O., Pimonenko T. A systematic literature review of smart grids. *1st Conference on Traditional and Renewable Energy Sources: Perspectives and Paradigms for the 21st Century (TRESP 2021): E3S Web of Conferences*. 2021. Vol. 250. Article Number 08006.
DOI: <https://doi.org/10.1051/e3sconf/202125008006>
8. Pimonenko T. et al. Green Brand of Companies and Greenwashing under Sustainable Development Goals / Pimonenko T., Bilan Yu., Horák J., Starchenko L., Gajda W. *Sustainability*. 2020. Vol. 12. Is. 4.
DOI: <https://doi.org/10.3390/su12041679>
9. Chygryn O., Rosokhata A., Rybina O., Stoyanets N. Green competitiveness: The evolution of concept formation. *The International Conference on Innovation, Modern Applied Science & Environmental Studies: E3S Web of Conferences*. 2021. Vol. 234. Article Number 00004.
DOI: <https://doi.org/10.1051/e3sconf/202123400004>
10. Lyeonov S. et al. Green brand as a marketing instrument: Principle, features and parameters / Lyeonov S., Pimonenko T., Chygryn O., Reznik O., Gaynulina R. *International Journal of Global Energy Issues*. 2021. Vol. 43. Is. 2/3. P. 147–165.
DOI: <https://doi.org/10.1504/IJGEI.2021.115141>
11. Chen Y.-S. The Drivers of Green Brand Equity: Green Brand Image, Green Satisfaction, and Green Trust. *Journal of Business Ethics*. 2010. Vol. 93. No. 2. P. 307–319.
DOI: <https://doi.org/10.1007/s10551-009-0223-9>
12. Hartmann P., Apaolaza Ibáñez V., Forcada Sainz F. J. Green branding effects on attitude: functional versus emotional positioning strategies. *Marketing Intelligence & Planning*. 2005. Vol. 23. No. 1. P. 9–29.
DOI: [10.1108/02634500510577447](https://doi.org/10.1108/02634500510577447)

13. Sachs J. et al. *SDG Index and Dashboards – Global Report 2016* / Sachs J., Schmidt-Traub G., Kroll C., Durand-Delacre D., Teksoz K. New York : Bertelsmann Stiftung and Sustainable Development Solutions Network (SDSN). 2016. 58 p. URL: https://s3.amazonaws.com/sustainabledevelopment.report/2016/2016_sdg_index_and_dashboards_report.pdf
14. Sachs J. et al. *SDG Index and Dashboards Report 2017* / Sachs J., Schmidt-Traub G., Kroll C., Durand-Delacre D., Teksoz K. New York : Bertelsmann Stiftung and Sustainable Development Solutions Network (SDSN). 2017. 490 p. URL: https://s3.amazonaws.com/sustainabledevelopment.report/2017/2017_sdg_index_and_dashboards_report.pdf
15. Sachs J. et al. *SDG Index and Dashboards Report 2018* / Sachs J., Schmidt-Traub G., Kroll C., Lafortune G., Fuller G. New York : Bertelsmann Stiftung and Sustainable Development Solutions Network (SDSN). 2018. 476 p. URL: https://s3.amazonaws.com/sustainabledevelopment.report/2018/2018_sdg_index_and_dashboards_report.pdf
16. Sachs J. et al. *Sustainable Development Report 2019* / Sachs J., Schmidt-Traub G., Kroll C., Lafortune G., Fuller G. New York : Bertelsmann Stiftung and Sustainable Development Solutions Network (SDSN). 2019. 478 p. URL: https://s3.amazonaws.com/sustainabledevelopment.report/2019/2019_sustainable_development_report.pdf
17. Sachs J. et al. *The Sustainable Development Goals and COVID-19. Sustainable Development Report 2020* / Sachs J., Schmidt-Traub G., Kroll C., Lafortune G., Fuller G., Woelm F. Cambridge : Cambridge University Press. 2020. 520 p. URL: https://s3.amazonaws.com/sustainabledevelopment.report/2020/2020_sustainable_development_report.pdf
18. Національна доповідь про якість питної води та стан питного водопостачання в Україні у 2019 році / Міністерство розвитку громад та територій України. Київ, 2020. 353 с. URL: <https://www.minregion.gov.ua/wp-content/uploads/2020/12/nacjonalna-dopovid-za-2019-rik.pdf>
19. Крилова І. І. Аналіз сучасного стану сфери водопостачання та водовідведення в Україні. *Інвестиції: практика та досвід*. 2018. Вип. 23. С. 118–125. DOI: 10.32702/2306-6814.2018.23.118
20. Розораність земель в Україні досягла 80% і є найвищою у світі // *AgroNews*. 28.05.2020. URL: <https://agronews.ua/news/rozoranist-zemel-v-ukraini-dosiahla-80-i-ie-nayvyshchoiu-u-sviti/>
21. Олексійчук В. В Україні катастрофічний рівень розораності земель, з наслідками тотального знищення довкілля та здоров'я людей. URL: <http://proty-pestydiv.co.ua/2021/01/05/v-ukrayini-katastrofichnyj-riven-rozoranosti-zemel-z-naslidkami-totalnogo-znyshhennya-dovkillya-ta-zdorov-ya-lyudej/>
22. Стан сфери поводження з побутовими відходами в Україні за 2020 рік / Міністерство розвитку громад та територій України. URL: <https://www.minregion.gov.ua/napryamki-diyalnosti/zkh/terretory/stansfery-povodzhennya-z-pobutovymy-vidhodamy-v-ukrayini-za-2020-rik-2/>
23. Мальований А. На порозі смітцевого колапсу. Чому в Україні множаться сміттєзвалища і як з ними боротися // *Interfax-Україна*. 13.01.2021. URL: <https://ua.interfax.com.ua/news/blog/715801.html>
24. 2020 EPI Results. URL: <https://epi.yale.edu/epi-rei-sults/2020/component/epi>
25. *The World of Organic Agriculture. Statistics and Emerging Trends 2021* / H. Willer, J. Trávníček, C. Meier and B. Schlatter (Eds.) / Research Institute of Organic Agriculture FiBL ; IFOAM – Organics International. Bonn, 2021. 340 p. URL: <https://www.fibl.org/fileadmin/documents/shop/1150-organic-world-2021.pdf>
26. Внутрішній ринок органічної продукції України, експорт та імпорт за 2019 рік // *AgroPolit.com*. 03.08.2020. URL: <https://agropolit.com/infographics/view/95>
27. *Renewable Energy Statistics 2020* / IRENA – The International Renewable Energy Agency. Abu Dhabi, 2020. 408 p. URL: https://www.irena.org/-/media/Files/IRENA/Agency/Publication/2020/Jul/IRENA_Renewable_Energy_Statistics_2020.pdf
28. Ritchie H., Roser M. *Renewable Energy*. URL: <https://ourworldindata.org/renewable-energy#citation>
29. *Global Trends in Renewable Energy Investment 2020* / Frankfurt School; FS-UNEP Collaboration Centre. Frankfurt am Main, 2020. 80 p. URL: <https://wedocs.unep.org/bitstream/handle/20.500.11822/32700/GTR20.pdf?sequence=1&isAllowed=y>

REFERENCES

- Cebula, J. et al. "Biogas as an alternative energy source in Ukraine and Israel: Current issues and benefits". *International Journal of Environmental Technology and Management*, vol. 21, no. 5/6 (2018): 421-438. DOI: <https://doi.org/10.1504/IJETM.2018.100592>
- Chen, Y.-S. "The Drivers of Green Brand Equity: Green Brand Image, Green Satisfaction, and Green Trust". *Journal of Business Ethics*, vol. 93, no. 2 (2010): 307-319. DOI: <https://doi.org/10.1007/s10551-009-0223-9>
- Chygryn, O. et al. "Green competitiveness: The evolution of concept formation". *The International Conference on Innovation, Modern Applied Science & Environmental Studies: E3S Web of Conferences*, art. 00004, vol. 234, 2021. DOI: <https://doi.org/10.1051/e3sconf/202123400004>
- "2020 EPI Results". <https://epi.yale.edu/epi-results/2020/component/epi>
- "Global Trends in Renewable Energy Investment 2020". Frankfurt School; FS-UNEP Collaboration Centre. Frankfurt am Main, 2020. <https://wedocs.unep.org/bitstream/handle/20.500.11822/32700/GTR20.pdf?sequence=1&isAllowed=y>
- Hartmann, P., Apaolaza, Ibanez V., and Forcada, Sainz F. J. "Green branding effects on attitude: functional versus emotional positioning strategies". *Marketing Intelligence & Planning*, vol. 23, no. 1 (2005): 9-29. DOI: 10.1108/02634500510577447
- Krylova, I. I. "Analiz suchasnoho stanu sfery vodopostachannia ta vodovidvedennia v Ukraini" [Analysis of the Modern Scenario of Water Supply and Wastewater Sector in Ukraine]. *Investytsii: praktyka ta dosvid*, no. 23 (2018): 118-125. DOI: 10.32702/2306-6814.2018.23.118

- Letunovska, N. "Environmental management and social marketing: a bibliometric analysis". *The International Conference on Innovation, Modern Applied Science & Environmental Studies: E3S Web of Conferences*, art. 00008, vol. 234, 2021.
DOI: <https://doi.org/10.1051/e3sconf/202123400008>
- Lyeonov, S. et al. "Green brand as a marketing instrument: Principle, features and parameters". *International Journal of Global Energy Issues*, vol. 43, no. 2/3 (2021): 147-165.
DOI: <https://doi.org/10.1504/IJGEI.2021.115141>
- Lyulyov, O. et al. "Sustainable Development of Agricultural Sector: Democratic Profile Impact Among Developing Countries". *Research in World Economy*, vol. 10, no. 4 (2019): 97-105.
DOI: 10.5430/rwe.v10n4p97
- Malyovanyi, A. "Na porozi smittievoho kolapsu. Chomu v Ukraini mnozhatsia smittiezvalyshcha i yak z nymy borotysia" [On the Verge of a Garbage Collapse. Why Landfills are Multiplying in Ukraine and How to Deal with Them]. *Interfax-Ukraina*. January 13, 2021. <https://ua.interfax.com.ua/news/blog/715801.html>
- "Natsionalna dopovid pro yakist pytnoi vody ta stan pytnoho vodopostachannia v Ukraini u 2019 rotsi" [National Report on Drinking Water Quality and the State of Drinking Water Supply in Ukraine in 2019]. Ministerstvo rozvytku hromad ta terytorii Ukrainy. Kyiv, 2020. <https://www.minregion.gov.ua/wp-content/uploads/2020/12/nacjonalna-dopovid-za-2019-rik.pdf>
- Oleksiichuk, V. "V Ukraini katastrofichniy riven rozoranosti zemel, z naslidkamy totalnoho znyshchennia dovkillia ta zdorovia liudei" [In Ukraine, the Level of Plowed Land Is Catastrophic, With the Consequences of Total Destruction of the Environment and Human Health]. <http://proty-pestydiv.co.ua/2021/01/05/v-ukrayini-katastrofichnyj-riven-rozoranosti-zemel-z-naslidkamy-totalnogo-znyshchennia-dovkillya-ta-zdorov-ya-liudej/>
- Pimonenko, T. et al. "Green Brand of Companies and Greenwashing under Sustainable Development Goals". *Sustainability*, vol. 12, no. 4 (2020).
DOI: <https://doi.org/10.3390/su12041679>
- "Renewable Energy Statistics 2020". IRENA – The International Renewable Energy Agency. Abu Dhabi, 2020. https://www.irena.org/-/media/Files/IRENA/Agency/Publication/2020/Jul/IRENA_Renewable_Energy_Statistics_2020.pdf
- "Rozoranist zemel v Ukraini dosiahla 80% i ye naivyschoiu u sviti" [Plowed Land in Ukraine Has Reached 80% and Is the Highest in the World]. *AgroNews*. May 28, 2020. <https://agronews.ua/news/rozoranist-zemel-v-ukraini-dosiahla-80-i-ye-nayvyschoiu-u-sviti/>
- Ritchie, H., and Roser, M. "Renewable Energy". <https://ourworldindata.org/renewable-energy#citation>
- Rosokhata, A. et al. "Renewable energy: A bibliometric analysis". *1st Conference on Traditional and Renewable Energy Sources: Perspectives and Paradigms for the 21st Century (TRESP 2021): E3S Web of Conferences*, art. 03002, vol. 250, 2021.
DOI: <https://doi.org/10.1051/e3sconf/202125003002>
- "Stan sfery povodzhennia z pobutovymy vidkhodamy v Ukraini za 2020 rik" [The State of the Sphere of Household Waste Management in Ukraine in 2020]. Ministerstvo rozvytku hromad ta terytorii Ukrainy. <https://www.minregion.gov.ua/napryamki-diyalnosti/zhkh/terretory/stan-sfery-povodzhennya-z-pobutovymy-vidhodamy-v-ukrayini-za-2020-rik-2/>
- Sachs, J. et al. "SDG Index and Dashboards – Global Report 2016". New York : Bertelsmann Stiftung and Sustainable Development Solutions Network (SDSN). 2016. https://s3.amazonaws.com/sustainabledevelopment.report/2016/2016_sdg_index_and_dashboards_report.pdf
- Sachs, J. et al. "SDG Index and Dashboards Report 2017". New York : Bertelsmann Stiftung and Sustainable Development Solutions Network (SDSN). 2017. https://s3.amazonaws.com/sustainabledevelopment.report/2017/2017_sdg_index_and_dashboards_report.pdf
- Sachs, J. et al. "SDG Index and Dashboards Report 2018". New York : Bertelsmann Stiftung and Sustainable Development Solutions Network (SDSN). 2018. https://s3.amazonaws.com/sustainabledevelopment.report/2018/2018_sdg_index_and_dashboards_report.pdf
- Sachs, J. et al. "Sustainable Development Report 2019". New York : Bertelsmann Stiftung and Sustainable Development Solutions Network (SDSN). 2019. https://s3.amazonaws.com/sustainabledevelopment.report/2019/2019_sustainable_development_report.pdf
- Sachs, J. et al. "The Sustainable Development Goals and COVID-19. Sustainable Development Report 2020". Cambridge : Cambridge University Press. 2020. https://s3.amazonaws.com/sustainabledevelopment.report/2020/2020_sustainable_development_report.pdf
- Shevchenko, T., Koblianska, I., and Saher, L. "Development of Biodegradable Municipal Waste Separate Collection System in Ukraine to Fulfill the Requirements of the European Union Directives". *Journal of Environmental Management and Tourism*, vol. 7, no. 3 (2016): 361-369.
- Starchenko, L. et al. "Environmental management and green brand for sustainable entrepreneurship". *The International Conference on Innovation, Modern Applied Science & Environmental Studies: E3S Web of Conferences*, art. 00015, vol. 234, 2021.
DOI: <https://doi.org/10.1051/e3sconf/202123400015>
- "Vnutrishnii rynek orhanichnoi produktsii Ukrainy, eksport ta import za 2019 rik" [Domestic Market of Organic Products of Ukraine, Exports and Imports in 2019]. *AgroPolit.com*. August 03, 2020. <https://agropolit.com/infographics/view/95>
- Vakulenko, I. et al. "A systematic literature review of smart grids". *1st Conference on Traditional and Renewable Energy Sources: Perspectives and Paradigms for the 21st Century (TRESP 2021) : E3S Web of Conferences*, art. 08006, vol. 250, 2021.
DOI: <https://doi.org/10.1051/e3sconf/202125008006>
- Willer, H. "The World of Organic Agriculture. Statistics and Emerging Trends 2021". Research Institute of Organic Agriculture FiBL ; IFOAM – Organics International. Bonn, 2021. <https://www.fibl.org/fileadmin/documents/shop/1150-organic-world-2021.pdf>